

3. Фінансово-кредитна система та податкова політика в умовах глобальних викликів

ХОЛОДНА ЮЛІЯ, к.е.н, доцент кафедри міжнародної торгівлі, митної справи та фінансових технологій Харківський національний економічний університет імені Семена Кузнеця, м. Харків

ЩЕРБАКОВА МАРИНА, здобувач вищої освіти, Харківський національний економічний університет імені Семена Кузнеця, м. Харків

ФІНАНСОВА СТАБІЛЬНІСТЬ ДЕРЖАВИ В КОНТЕКСТІ ЕФЕКТИВНОСТІ КРЕДИТНОЇ СИСТЕМИ ТА ПОДАТКОВОЇ ПОЛІТИКИ

Фінансово-кредитна система є фундаментальною складовою економічної структури кожної держави, відіграючи ключову роль у забезпеченні руху фінансових ресурсів, формуванні інвестиційного потенціалу та стимулюванні економічного розвитку. У сучасних умовах, позначених глобалізацією й зростанням світових ризиків, стабільність цієї системи стає критично важливим чинником для гарантування макроекономічної безпеки. Такі сучасні виклики, як пандемія COVID-19, військові конфлікти, енергетична криза, зміна клімату та цифровізація економіки, диктують необхідність гнучкості, адаптивності та стійкості фінансово-кредитних систем перед зовнішніми потрясіннями. Україна як держава з відкритою економікою повною мірою відчуває вплив цих процесів, що потребує нового погляду на пріоритети фінансової політики.

Ключовим елементом системи перерозподілу капіталу виступає фінансове посередництво, представлене банками, кредитними спілками, страховими компаніями та іншими установами. У період глобальних криз ефективність їхньої роботи значною мірою залежить від рівня суспільної довіри, прозорості процедур і дієвості регуляторного середовища.[1] Національний банк України відіграє важливу роль у забезпеченні фінансової стабільності, впроваджуючи грошово-кредитну політику, яка має сприяти підтримці стабільної інфляції, зміцненню національної валюти та розвитку фінансового ринку. Проте геополітична турбулентність створює серйозні ризики для функціонування кредитної системи, обмежуючи можливості отримання інвестицій і підвищуючи вартість залучених капіталів.

Протягом останніх десятиліть зросла значимість міжнародних фінансових організацій у процесі стабілізації економік країн, що розвиваються. Інституції такі як Міжнародний валютний фонд, Світовий банк та Європейський банк реконструкції й розвитку активно підтримують держави через кредитні програми, технічну допомогу і кризові механізми. Для України співпраця з цими структурами залишається одним із головних джерел макрофінансової стабільності, дозволяючи покривати дефіцит бюджету й підтримувати банківську ліквідність. Однак надмірна залежність від зовнішніх позик може загрожувати виникненням боргової пастки, а тому необхідно ефективно використовувати ресурси міжнародної допомоги.

Банківський сектор – один із найважливіших компонентів фінансової системи – перебуває на етапі значних змін, спричинених активною цифровізацією та впровадженням фінансово-технологічних рішень. Інтернет-

банкінг, мобільні застосунки, блокчейн і криптовалюти трансформують традиційні принципи фінансових операцій. Ці інновації відкривають нові можливості для підвищення прозорості діяльності сектора, водночас створюючи загрози кіберзлочинності та фінансових махінацій. Завдання держави – встановити рівновагу між розвитком інновацій та забезпеченням безпеки через формування ефективних регуляторних механізмів, які відповідатимуть міжнародним стандартам.

Податкова політика є ключовим інструментом державного регулювання економіки, який відіграє важливу роль у забезпеченні фінансової стабільності країни. Її головними завданнями є створення умов для наповнення державного бюджету, активізація підприємницької діяльності та підтримка соціальної рівноваги. У часи глобальних викликів, коли обсяги витрат на оборону, соціальне забезпечення та відбудову інфраструктури значно зростають, податкова система повинна бути не лише ефективною, а й адаптивною. В Україні триває податкова реформа, що має на меті спростити процедури адміністрування, подолати проблему тіньової економіки та пришвидшити цифровізацію фіскальних процесів.

Сучасні глобальні тренди висувають чимало викликів у сфері оподаткування, особливо стосовно транснаціональних корпорацій, цифрових послуг та міжнародних транзакцій. У відповідь на ці виклики Організація економічного співробітництва та розвитку (ОЕСР) розробила ініціативу BEPS, спрямовану на протидію розмиванню податкової бази та переміщенню прибутків до низькоподаткових юрисдикцій.[2] Україна приєдналася до цих стандартів, що має підвищити прозорість діяльності міжнародних компаній та зменшити втрати бюджету через агресивне податкове планування. На тлі війни та економічної нестабільності податкова політика України стає критично важливим інструментом для підтримання фінансової стійкості держави. Уряд опиняється перед складним вибором між забезпеченням належного фінансування оборони та створенням умов для економічного розвитку.

Тимчасові податкові пільги, відтермінування сплати податків і запровадження спрощених моделей оподаткування для малого бізнесу допомагають стабілізувати економіку в кризових умовах. Однак у довгостроковій перспективі необхідно повернутися до збалансованої фіскальної системи з рівномірним розподілом податкового навантаження. Фінансово-кредитна система України демонструє поступове пристосування до глобальних викликів завдяки реформуванню банківського сектору, збільшенню валютних резервів та впровадженню антикризових заходів. Водночас ключовими проблемами залишаються тінізація економіки, відтік капіталу та корупція у сфері державних фінансів, які значно обмежують ефективність фінансової політики. Для подолання цих перешкод необхідно посилювати фінансовий моніторинг, забезпечувати незалежність регуляторів і сприяти зростанню фінансової грамотності населення.

Питання розвитку внутрішнього ринку капіталу набуває особливої значущості, оскільки він здатен стати альтернативним джерелом фінансування, замінивши залежність від зовнішніх ресурсів. Для досягнення цієї мети слід

активізувати інвестиційну діяльність через механізми облігацій внутрішньої державної позики, підтримати розвиток фондового ринку та розширити можливості корпоративного кредитування. Покращення доступу до фінансування для підприємств малого та середнього бізнесу посилить їхню роль у формуванні стійкого підприємницького середовища та сприятиме відновленню економіки після періодів кризових явищ.[3] Фінансова стабільність країни значною мірою залежить від ефективності бюджетної політики. У сучасних умовах глобальної невизначеності важливо орієнтуватися на середньострокове бюджетне планування, забезпечення прозорості витрат та контрольованість рівня державного боргу.

Не менш актуальним є завдання раціоналізації державних видатків із виокремленням ключових пріоритетів, таких як освіта, охорона здоров'я, оборона та розвиток цифрової інфраструктури. Реалізація таких ініціатив забезпечить стійкий розвиток економіки та знизить рівень соціально-економічних ризиків. Глобальні виклики впливають також на валютну політику, що проявляється у коливаннях обмінного курсу, збільшенні інфляційних ризиків та зміні напрямків торговельних потоків. Для забезпечення фінансової стійкості необхідно посилювати міжнародні резерви, підтримувати гнучкість валютного курсу та забезпечувати незалежність монетарної політики.

У контексті цифровізації значну увагу слід приділити впровадженню сучасних електронних фінансових інструментів, розвитку державних платформ та удосконаленню безготівкових розрахунків. Ініціатива «Держава у смартфоні» відкриває великі перспективи для підвищення прозорості управління державними фінансами, зниження корупційних ризиків та оптимізації податкового адміністрування. Проте ключовим завданням у цій сфері залишається забезпечення високого рівня кібербезпеки та захисту персональних даних, що стають базовими елементами надійної фінансової системи.

Забезпечення фінансової стабільності держави виступає результатом узгодженої взаємодії кредитної системи та податкової політики, які є фундаментом економічної безпеки країни. Податкова політика потребує оптимізації через спрощення процедур адміністрування, введення диференційованих ставок для стимулювання інноваційних підприємств, посилення заходів протидії ухиленню від сплати податків за допомогою цифрових інструментів контролю та створення передбачуваного і стабільного податкового законодавства.

Загалом, фінансова стабільність може бути укріплена завдяки ефективній координації монетарної й фіскальної політики, підвищенню дієвості системи державного фінансового контролю, розвитку капіталізованого та стійкого банківського сектора, а також через активне стимулювання інвестицій у реальний сектор економіки. Тільки гармонійне поєднання цих заходів дозволить забезпечити довготривалу фінансову стійкість та стабільне економічне зростання країни, навіть за умов глобальних викликів.

Список використаних джерел:

1. Біленко О., Савченко С. Трансформація механізму податкової політики в умовах воєнного стану. Економіка та суспільство.

URL: [https://economyandsociety.in.ua/index.php/journal/article/view/2027?utm_source\(дата звернення: 05.10.2025\).](https://economyandsociety.in.ua/index.php/journal/article/view/2027?utm_source(дата звернення: 05.10.2025).)

2. Головай Н. Податкова політика та особливості її реалізації в умовах воєнного часу. Економічні горизонти.

URL: [https://eh.udpu.edu.ua/article/view/286572?utm_source\(дата звернення: 05.10.2025\).](https://eh.udpu.edu.ua/article/view/286572?utm_source(дата звернення: 05.10.2025).)

3. Греца В. Модифікація податкової системи в умовах воєнного стану. Науковий вісник Ужгородського національного університету. Серія: Право.

URL: [https://visnyk-pravo.uzhnu.edu.ua/article/view/285895?utm_source\(дата звернення: 05.10.2025\).](https://visnyk-pravo.uzhnu.edu.ua/article/view/285895?utm_source(дата звернення: 05.10.2025).)